

Лариса БОНДАРЕНКО,

*вчитель-методист, вчитель зарубіжної літератури
Козелецького ліцею №3 Козелецької селищної ради*

ОМАР ХАЙЯМ. РУБАЇ
КОНСПЕКТ УРОКУ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.
8 КЛАС
(дистанційна форма навчання)

Тема. Омар Хайям (бл. 1048 – після 1122). Рубаї.

Мета:

- згадати основні відомості про епоху Середньовіччя та її представників зі східного регіону, познайомити учнів із біографією Омара Хайяма, проаналізувати рубаї автора;
- розвивати аналітичне, логічне мислення, зв'язне мовлення, навички аналізу поетичного твору, роботи в команді;
- виховувати інтерес до надбань світової літератури, почуття прекрасного в учнях.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: презентація, інтелектуальні картки-схеми, кроссенс, qr-коди.

Хід уроку

СЛАЙД 1

1. Організаційний момент.
2. Вступне слово вчителя.

Ми продовжуємо вивчати з вами літературу доби Середньовіччя. Для того, щоб повторити попередньо вивчений матеріал ми розділимося на групи і виконаємо кілька завдань.

- Працюватимемо з інтелектуальною карткою, у якій ви маєте заповнити усі частини. Ця робота буде оцінюватися найвищим балом за умови правильного виконання.

Один учень із кожної групи (за дорученням лідера) пригадає відомості про творчість китайських письменників Лі Бо та Ду Фу та наведе основні факти з життя Омара Хайяма.

СЛАЙД 2

- Інші учні працюють над кроссенсом. Завдання: розкрити зміст картинки-символа (9) у формі зв'язної розповіді за допомогою картинок-ілюстрацій (1-8) середньовічної історії країн Сходу.

3. Підбиття підсумків виконаної роботи.

СЛАЙД 3

4. Слово вчителя.

Сьогодні ми продовжуємо свою подорож Сходом, землею мудреців, древніх традицій і величного мистецтва. Тема нашого уроку – «Омар Хайям. Рубай».

5. Формування нових знань, умінь та навичок.

СЛАЙД 4

5.1 Робота з епіграфом.

Прочитайте слова великого Хайяма. Як ви гадаєте, чому саме ці слова використані як епіграф? І щоб мені як учителю хотілося, аби ви побачили в тому вікні? («...листя

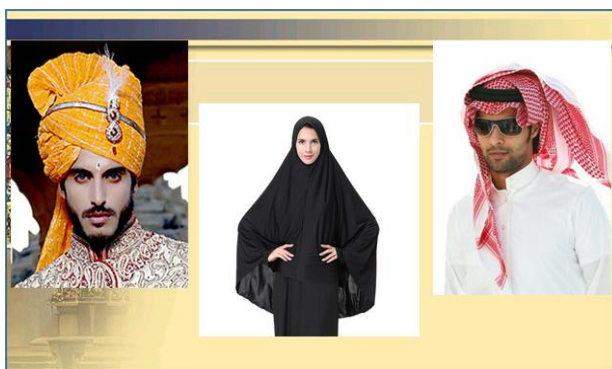
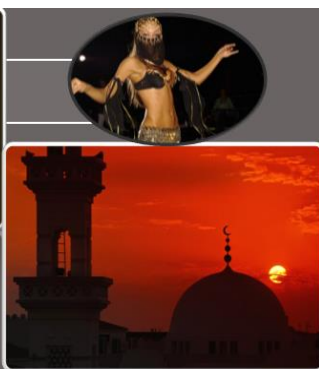
зеленого дерева, весну і небо блакитне) – світ природи, сповнений краси і гармонії).

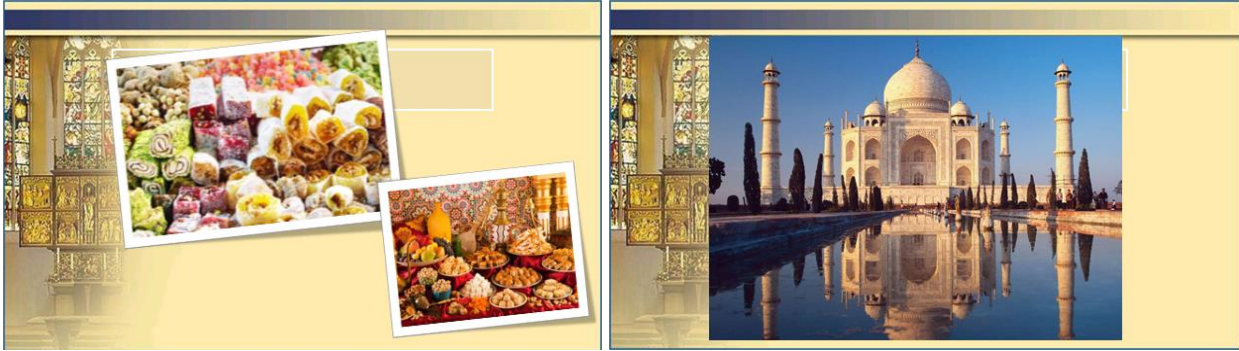
5.2 Омар Хайям – представник персько-таджицької лірики, то ж запрошую вас на заочну екскурсію на Схід.

СЛАЙД 5. Загадковий Схід увійшов у ваше життя разом із казкою, яку розповіла мудра Шахерезада, із Синбадом, кмітливим та розумним. Потім ми разом із бабусями хвилювались за долю величної Роксолани-хюрем, українки, яка підкорила серце самого Сулеймана Великого. Ми чули про сувору релігійність жителів Сходу, але на цьому наш знання з орієнталістики закінчувалися. Тож який він Схід?

СЛАЙД 6. Коментар учителя під східну мелодію.

Країни красивих традицій, мусульманства (СЛАЙД 7), білосніжних мечетей, танцю живота (СЛАЙД 8), хіджаби, арафатки і тюрбани (СЛАЙД 9), лукум, східні солодощі, особлива гостинність і (СЛАЙД 10) величний Тадж-Махал.

Саме з такої благодатної землі і походив видатний персько-таджицький поет Омар Хайям. Ви прочитали його біографію в підручнику, дізналися більше із додаткових джерел, а тепер пропоную подивитися коротенький фільм про Омара Хайяма і створити колаж, обравши тільки ті предмети, образи і поняття, які відповідають темі нашого уроку. Вибір пояснити.

СЛАЙД 11

5.3 Перегляд фільму.

5.4 Робота над колажем.

5.5 Слово вчителя.

Провідним жанром середньовічної східної лірики є рубаї.

СЛАЙД 12

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Рубаї (перс.: رباعی *rubā'ī*, "катрен"), у множині — *рубайят* — чотиривірш, як правило філософського змісту, за схемою **римування**: ааба чи аааа. Рубаї - мініатюрний віршовий твір, що виражає певну думку, підкреслену в останньому рядку **строфи**, — одна з найпопулярніших форм у ліричній поезії народів Сходу

5.6 Робота з теоретичним матеріалом про рубаї. Опрацювання інформації про українських перекладачів рубаї А. Кримського, І. Франка, М. Лукаша, В. Мисика (Ярема Полотнюк. Хайям в українській одежі - <https://md-eksperiment.org/post/20210728-hajyam-v-ukrayinskij-odezhi>; Володимир Носков. Василь Мисик – український Шекспір, Бернс і Хайям: <https://www.radiosvoboda.org/a/24623223.html>)

СЛАЙД 13. Згадайте, що таке тема твору?

МОВА ФАРСІ

Перська мова (інша її назва — фарсі) належить до індо-європейської сім'ї мов та має віддалену спорідненість з **англійською мовою**, санскритом, курдською мовою та пушту.

Сучасна перська мова сформувалася приблизно в 9-му столітті. Вона є державною мовою Ірану, Афганістану та Таджикистану. Перська мова називається фарсі в Ірані, дарі в Афганістані та таджики в Таджикистані.

РУБАЇ

І юних, і старих — всіх поглинає час, (а)
 І невеликий нам дається днів запас, (а)
 Ніщо не вічне тут: ми підемо так само, (б)
 Як ті, що вже пішли й що прийдуть після нас. (а)

Що таке ідея твору?

Якою мовою писав рубаї Омар

Хайям?

СЛАЙД 14

План аналізу рубаї:

1. Тема

2. Ідея

3. Художні засоби

4. Схема римування

5.7 Робота з підручником (читаємо та аналізуємо рубаї).

Мені нагадують людські серця
 Крихке й тоненьке серце олівця —
 Зламати легко, застругати важче,
 Списати неможливо до кінця.

СЛАЙД 15,16

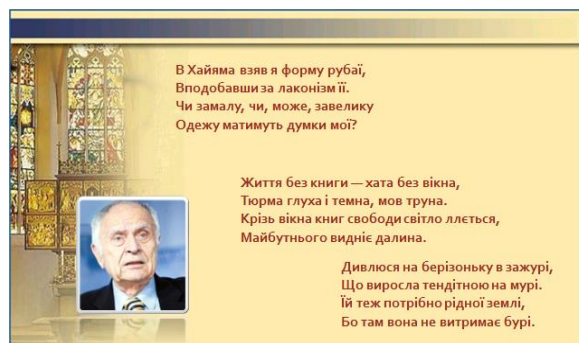
5.8 Компаративний аналіз рубаї Омара Хайяма в сучасних українських перекладах із врахуванням характерних ознак жанру, змісту та образної системи оригіналу (I). Характеристика авторських рубаї Дмитра Павличка за жанровими ознаками (II).

 <p>(I) Тетяна Логвиновська</p>	 <p>Петро Скорук</p>
<p><i>В одне вікно дивились двоє. Один побачив дощ і грязь. А другий – в свіжих бруньках в'яз, весну, що звала за собою. В одне вікно дивились двоє...</i></p>	<p><i>В одне вікно дивились двоє. Один побачив дощ і бруд, а другий – крон зелених гру, блакитне небо і весну. В одне вікно дивились двоє.</i></p>

(II) До жанру рубаї зверталися й українські поети. Серед найвідоміших Дмитро Павличко.

СЛАЙД 17. Індивідуальне повідомлення про Дмитра Павличка.

СЛАЙД 18,19. Аналіз рубаї за планом. Чи розкривають рубаї Д. Павличка філософію української душі, українського буття?

В Хайяма взяв я форму рубаї,
Вподобавши за лаконізм її.
Чи замалу, чи, може, завелику
Одежу матимуть думки мої?

Життя без книги — хата без вікна,
Тюрма глуха і темна, мов труна.
Крізь вікна книг свободи світло ллється,
Майбутнього видніє дальина.

Дивлюся на берізоньку в зажурі,
Що вироста тендітною на мурі.
Їй теж потрібно рідної землі,
Бо там вона не витримає бурі.

Є люди, як дуби, і є дуби, як люди:
Безстрашно грому підставляють груди,
Щоб немичну берізку захистить,
Хоч знають добре — їм загибель буде.

Проведіть паралелі між рубаї Д.Павличка та українським сьогоденням

пропонованих тем: «Феномен популярності рубаї Омара Хайяма в XXI ст.», «Мій улюблений афоризм із рубаї Омара Хайяма», «Філософія життя в рубаї Омара Хайяма», «Духовні настанови людуству Омара Хайяма»; індивідуальне завдання — написати рубаї про Омара Хайяма.

Чи вдалося, на вашу думку, Д. Павличку досягти успіху в нетрадиційному для європейської літератури жанрі поезії?

6. Закріплення вивченого матеріалу:

- розшифрування QR-кодів;
- хмаринки тегів (СЛАЙД 20);
- сучасники присвоїли Омару Хайяму

титул «Доказ істини». Які ви відкрили істини для себе після знайомства з творчістю поета? (СЛАЙД 21).

7. Робота з епіграфом (СЛАЙД 22).

8. Оцінювання.

9. Домашнє завдання: опрацювати статтю підручника про Омара Хайяма; написати творчу роботу на одну з

